

ved Læsningen af Æventyrskuespillet har voldt Skade. Men vil man engang se, hvad Udførelsen kan gøre ud af et vanskelig forstaaeligt Skuespil, saa skal man se Dagmartheatrets Fremstilling af Drachmanns »Tusend og en Nat«.

Spillet begynder udenfor Bagdads Mure i en vældig Folkestimmel. Det glider rigt, broget og hastigt forbi en. Akten slutter, uden at man har sanset synderlig andet end en ikke tydelig betegnet men behagelig, poetisk farvet Opstemthed og Forventning. Anden Akt fører os ind i Suleimas skønt udstyrede Bolig, og her finder Osman, der af Letsind er bleven fattig paa alt uden sit livsglade Sind, den nævnte hurtige Sejr over den til en Begyndelse for øvrigt overmaade artige Suleima. Oprinet vil fra først af ikke rigtig fange, Ordene er for tomme, de handler om at drikke Vin og at prise Skønhed. Det er Drachmanns gamle Svaghed ikke at kunne finde en munter Indledningsstemning uden, hvor Vinen flyder og Ordene gaar højt om Barm og Hals og Øjne. Men da saa Osman, for at blive de tre forklædte Kalendere (Munke) kvit, istemmer den sprudlende Vise:

Der bode en Gang i den Ørken graa
de stakkels Munke, de Dervischer smaa
hej, hej, hej!

og fører Dansen og Drikken op med den store Skare tilkaldte Slavinder, saa kommer der Fart i Tingene. Hr. Martinius Nielsen er prægtig her. Der staar som Funker af hans Skikkelse. Han elektriserer Publikum, og det uden at eje nogen Sangstemme, der er værd at tale om, og uden at man hører mere end Halvdelen af de Ord, han delvis synger, delvis reciterer. Dansen er nydelig ordnet, og da Suleima til sidst (uden for Teksten) med overgiven Ynde svinger sig med ind i de drejende Skarer, som Osman stadig fører, saa er der opnaat en Virkning, som Dagmartheatret kan være stolt af. Bedre har her til Lands sjældent et Teater smeltet Tekst, Musik og Bevægelser sammen. Frøken Hornemann, der hidtil havde været en noget bleg Suleima, kastede Hammen i denne Dans.

Men Skuespillerindens bedste Spil kom først i Begyndelsen af tredje Akt, der i det hele er Skuespillets Skat, den, Folk skulde tage i Øjesyn for om end blot i et Øjeblik at komme i Berøring med en poetisk Afglans af Livets Glæde. Frøken Hornemann som Suleima kommer ind og skjuler sit Ansigt for Veninderne. De tror, hun skammer sig og græder. Saa med et ser hun op: »Ak, jeg er alt for lykkelig!« Der gaar et Pust igennem Salen, det formelig lyser i Folks Ansigter, Nerverne hidses som ved Duft af Kløver og Morgendug, og da Ordene: »Var det blot Aften atter« følger, og hele det skønne Udbrud, som »knap kan rumme Nattens Lykke«, saa er der ikke det indtørrede Menneske i Teatret, som ikke fornemmer i sig i alt Fald Draaber af den Kilde, som giver Livet Ungdom. Det er en Enkelthed i Frøken Hornemanns helt igennem smukke Spil, som giver det en saare høj Værdi.

Og dette klare Indtryk holder sig og forøges, da Osman kommer til, og Suleima skjuler sig og beder Veninderne sige, »at hun krøb i Jorden ned, fordi hun skammed sig«, og hun lidt efter viser sig, og de to farer i hinandens Arme. Det var en Omfavelse, der tog Vejret fra Folk.

Ved Harun al Raschids Opræden som den bøddelagtige Dommer glemte man sine Indvendinger, fordi baade Hr. Adolf Jensen og Frøken Hornemann og Hr. Martinius Nielsen tvang en til blot at se og høre, og denne Virkning af det samstemte Spil og Udstyr varede ved, om end i noget svagere Grad, i fjerde Akt, da Osman sidder lænket som en Mellemtung mellem en Bjørn og en Abe til et Bur ved Siden af Harun al Raschids Trone.

Og aldeles mærkelig virkede den paahæftede femte Akt. Den store Aftenbøn ude i Lejren med Ibn Aja i Hr. Alfred Møllers mægtige Skikkelse, ene staaende paa et noget ophøjet Sted, medens alle knælende vender sig mod den nedgaaende Sol, var et Oprin af en Fylde og malerisk Kraft, der for ens Tanker stærkt nærmede sig til at have Karakteren af en Oplevelse. Hr. Alfred Møllers Fremsigelse af Bønnen og Stammens syngende Gentagelse af enkelte Strofer er en Sejr for Teatret, der vel omtrent staar i Højde med Sejren ved Sangen og Dansen i anden Akt.

Kort sagt, Opførelsen af Drachmanns »Tusend og en Nat« er i sin ubetingede Vellykkethed en Overraskelse af den behageligste Art.

Foruden de alt nævnte har Hr. Lindstrøm som den fede Gilding Masur, Hr. Marx som Officeren Djafar og Fru Lehmann og Frøken Sernberg-Andersen som Veninderne Ascha og Fatme samt Fru Mantzius og Hr. Liebman som Ibn Ajas Søner Del i det Held, der vil ledsage Dagmartheatrets Overtagelse af det kongelige Teaters Forpligtelse til at opføre den populære Digtets smukkeste Æventyrkomedie.

Udstyret staar højt i Smag og Pragt.

Om Musikken tør jeg ikke dømme. Dog synes den mig at have mere Værdi, hvor den umiddelbart er anvendt i Handlingens Tjeneste, end hvor den imellem Akterne skal indlede og forberede de kommende Begivenheders Stemning.

E. Skram.



Astronomisk Oversigt for Januar 1892.

Stjærnehimlen den 15. Januar Kl. 9 Aften.

← Øst. Nord. Vest. →



Syd.

[1 Dubhe 2 Mizar & Alkor. 3 Karl IIs Hjerte. 4 Regulus. 5 Denebola. 6 Alphard. 7 Pollux. 8 Kastor. 9 Prokyon. 10 Sirius (blaa hvid). 11 Betelgeuze (rod). 12 Bellatrix. 13 Rigel. 14 Aldebaran (rod). 15 Hydraderne (Gruppe). 16 Plejaderne eller Syvstjærnen. 17 Kapella. 18 Algol. 19 Menkar. 20 Mira Ceti. 21 Alamak. 22 Deneb. 23 Vega.]

Kortets Omkreds forestiller Københavns Horizont, dets Midtpunkt er Zenith. Stiller man sig med Ansigtet mod Syd, vil man have dets nederste Del lige for sig, dets øverste Del bag sig, Øst-Siden paa venstre og Vest-Siden paa højre Haand. — De til samme Stjærnebillede hørende Stjærner er forbundne ved rette Linjer.

Kortet indeholder kun Fiksstjærner. Ses derfor paa Himlen en paa-faldende klar Stjærne, som savnes paa Kortet, er det en af Planeterne, og dens Plads vil findes angivet nedenfor i Omtaalen af disse.

Kortet kan benyttes hver Dag i Maanedens. Vil man bruge det til Vejledning en anden Aften end den 15., maa man vide, til hvilket Klokket Stjærnerne har den oven angivne Stilling. Dette Klokket slet findes meget let saaledes: Hvis det er i Maanedens første Halvdel lægges til Kl. 9 saa mange Gange 4 Minuter, som der er Dage til den 15.; er det i Maanedens sidste Halvdel, trækkes fra Kl. 9 saa mange Gange 4 Minuter, som der er forløbet Dage siden den 15. — Eks.: Den 11. svarer Kortet til Kl. 9¹⁴ (9,16 Min.), den 23. til Kl. 8¹² (8,28 Min.).

Periodiske Fænomener.

Dagens Længde tiltager i Januar c. 1¹/₂ Time og er den 31. 8¹/₂ Timer, samtidig med at Solens Middagshøjde er vokset til 17°. — Københavns Middeltemperatur naar sit laveste Punkt, $\pm \frac{1}{2}^{\circ}$ C., i Ugen efter den 15. og er ved Maanedens Slutning $\frac{1}{10}^{\circ}$ højere. (Middelttemperaturen bevæger sig, som bekendt, analogt med Solens Højde, men dens Minimum og Maximum her i København falder c. en Maaned efter den laveste og højeste Solstand.)

Fra alle Sider berettes nu om den heftige og tiltagende Pletdannelse paa Solens Overflade. Man har allerede, efter at Solpletminimet var passeret i 1889, flere Gange kunnet iagttage Pletter med blotte Øjne, hvilket kun er muligt, naar de er mindst 5000 Mil i Tværmaal. Denne gaadefulde Virksomhed, som paaviselig staar i nøje Forbindelse med Jordmagnetismen og højst sandsynlig har en endnu uberegnelig Indflydelse paa alle vore fysiske Forhold, vil vedblive at tage til endnu omtrent 2¹/₂ Aar. Man kan, endog ved Hjælp af en temmelig lille Kikkert, naar man beskytter Øjet med et mørkfarvet Glas, meget let umiddelbart skaffe sig Kundskab om disse mærkelige Dannelsers typiske Form, dog selvfølgelig kun i de mest fremtrædende Omrids. Vil man kende deres ejendommelige Struktur, er det nødvendigt at bruge kraftige Teleskoper, og vort Privatobservatorium byder ogsaa i saa Henseende, naar en stor Solplet er fremme, Almheden en let tilgængelig og interessant Vejledning.

Maanen. Fuldmaane den 14. Kl. 4,17 Min. Form., Nymaane den 29. Kl. 5,29 Min. Eftm.

Planeter, synlige for blotte Øjne. Omtrent mellem den 14. og 24. vil man kunne se den røde Merkur en Timestid før Solopgang lavt i Sydost; den 19. er den i størst Vinkelafstand, ca. 24°, fra Solen. Venus er Aftenstjerne og gaar ned ca. 2¹/₂ Timer efter Solen; den vandrer fra »Stenbukken« ind i »Vandmanden«, gaar stadig senere ned (den 31. 3¹/₄ T. efter Solen) og tager til i Glans. Den 6. Februar Kl. 11. Form. vil den — dog kun ved Hjælp af en stærk Kikkert — ses meget tæt syd for Jupiter. Mars kommer os i August 1892 saa nær, som den ikke har været siden 1877, fra hvilket Aar en ny Æra i vort Kendskab til denne Naboverdens Overfladeforhold daterer sig, og forhaabentlig vil den tilstundene Sommer yderligere berige vor Viden. Men endnu er Planeten meget fjærn (40 Millioner Mil) og svag; den gaar ned ved Midnatstid og staar den 27. tæt syd for den klare Stjerne Beta i »Skorpionen«. Jupiter, i »Vandmanden«, gaar ned henad Kl. 9 Aften. Saturn, i »Jomfruen«, staar nu op 1¹/₂ Time før Midnat, og med hver Dag tidligere (den 31. Kl. 9). Dens mærkelige Ring-system, som var ganske usynligt for os fra afdvige 22. September til 30. Oktober, begynder nu at vise os sin nordlige Side, der vil danne en bredere og bredere Ellipse i de næste syv Aar. Men endnu ses næsten kun Ringens Kant som en fin Streg.

Kj. M.



Henrik Pontoppidan: Muld. (P. G. Philipsen).

Muld er aabenbart Pontoppidans modneste og dygtigste Skrift. Det viser ham ikke fra ny Sider; man ved fra før, at han evner at skrive et sjældent smukt Dansk, og at han skildrer Bøndernes Liv saa troværdig som faa. Men han har maaske aldrig vist en saa fuldmoden kunstnerisk Magt som her. Det er en Fornøjelse at læse denne Bog ene for Sprogets Skyld. Her er ikke nogen anstrængt Jagen efter Ordeffekter, ingen forpinte Nydannelser eller voldelige Forvridninger af Sproget; det er snarere tilbageholdent i sin Ro. Men det er tillige saa sundt og bredt og forfriskende, med Duft af selve den Muld, det beskriver, bygget af en Poet over Folkets eget Maal, der nu som alle Tider er Sprogets bedste Forryngelseskilde. Det virker stilsædligt, men lægger sig lindt og fast om Æmnet; det risler frem som en munter Bæk med et enkelt Guldblink en Gang imellem, hvor et Billede bryder igennem som en Fisk, der slaar op. Man nyder det med trygt Velvære, fordi det føles saa ægte, og fordi man mærker, at Forfatteren har det fuldt i sin Magt.

Det samme gælder om Bogens Indhold. Han faar saa meget ud af sit Æmne, fordi han er saa nøje inde i det, og dog staar udenfor det. Han kender de Folk, han skildrer, og de Brydninger, hvorom han beretter; de har hans Sympati, de fængsler ham, men har ikke taget ham fangen. Derfor naar han saa højt som Bondelivsskildrer som næppe nogen anden. Vi har i Tidens Løb faaet saa mange Bondedigtninger, at vi gerne kunde undvære nogle af dem; men ikke Pontoppidans. De fleste Forfattere har set Bøndernes Liv paa Afstand eller i Forbifarten og har da kummerlig maattet øge deres Viden med, hvad de kunde hitte paa. Enten har da Fjærnheden forskønnet, og man har faaet renvaskede Bondelivsbilleder med Porcellænsdukker for Mennesker og teatermæssig Søndagstale og Søndagstøj for Virkelighedens Vadmel og Hverdagstale. Eller den flygtige Berøring med et fremmed og tarveligt Samfundslag har faaet mere forfinede Naturer til at se idel Raahed og Hæslighed under den frastødende Overflade. Man har da faaet Bondedigtninger, mindende om dem, der skrives af parisiske Forfattere, der synes at befinde sig iblandt Bønder som hin engelske Adelsmand, der kom til Hotspur paa Slagmarken. De har ikke levet sig ind i det Liv, de skildrer, og den gennemgaaende Raahed, de tillægger det, er lige saa romantisk som For-gængernes Idealiseren. Og det er kun et tarveligt Virkelighedspræg, man opnaar ved at skrive Samtalerne i et lavet Bondemaal, der ikke er mere ægte end Sproget i Vittighedsbladenes Bondedumheder. Pontoppidan har klogelig forsmaaet dette daarlige og unødvendige Kunstmiddel. Han afviger kun lidt fra den sædvanlige Ret-skrivning, hvor han lader sine Bønder tale, men Sprog-bygningen og Ordene og Tonefaldet er saa ægte, at man hører dem gennem Skriftsproget; Dialekten lyder med af sig selv.

Han synes i det hele fortræffelig at have fulgt den snævre Grænselinje mellem Overdrivelsen i forskønnende og forvrængende Retning. Han dølger ikke det i Bøndernes Gaarde og Liv og Færd, der kan stinke Købstadfolk i Næsen, men han kender ogsaa det Aandsliv, der rører sig blandt dem, især i grundtvigiansk Form, og gør det levende uden at smøre for tykt paa. Mange af